

KURKIJOKELAINEN N: 43
27.10.2000

1930-luku

Konevitsan saari oli 5 km pitkä ja 2 km leveä, sekä ympärysmittaa kertyi 15 km. Saaren korkeimmat kohdat olivat Kyyvuori ja Pyhävuori, jonka päällä sijaitsi Kasanilainen skiitta, jonne mentiin ristisaaressa luostarin perustajan, pyhän Arsenin, päivänä. Pyhävuoren eteläpuolisella rinteellä oli pappismunkki Maksimin isännöimä puutarha, jossa kasvoi satoja omenapuita, luumu- ja päärynäpuita. Siellä oli myös runsaasti mehiläisyhteiskuntia ja puutarhaa kiersi korkea puuaita varaiden varalle.

Kerrotaan; että kun luostarin perustaja pyhä Arseni saapui saarelle Konevitsalaisen ikonin kanssa ja meni paikalliselle uhripaikalle, Hevoskivelle, rukoili siellä, niin pirut lensivät mustien korppien muodossa Sortanlahteen, joka tarkoittaa Pirunlahtea, sillä tsorta on suomeksi piru.

Luostarissa oli toisena skiittana Marian eli Konevitsalaisen skiitta, jonne kuljettiin ristisaaressa Konevitsalaisen päivänä. Molemmat skiitat olivat neliönmuotoisia rakennuksia, keskellä oli kirkko ja ympärillä kiersivät tiilirakennukset ja aita. Saaren kummassakin päässä oli armeijan patteristot, jonne luostarinväellä ei ollut menemistä.

Kyyvuoren kohdalla saaren itärannalla oli kalastajien talo, jossa luostarin kalamiehet olivat majoilleet, mutta maja oli viimeksi ennen sotia ollut monia vuosia vuokrattuna suomalaisille kalastajille. Pitkin saarta näkyi komeita patsaita ja kappeleita, jotka oli rakennettu ruhtinaiden tai

muiden varakkaiden hautojen kohdalle ennen Venäjän valtakumousta.

Itse luostariin avautuivat pyhät portit ja kehän keskelle jäi luostarin kaksikerroksinen kirkko. Muut luostarin kirkot sijoituivat kehän takakulmiin: koillistornissa oli Pyhän Nikolain kirkko ja kaakkoistornissa sijaitsi Pyhän Arsenin kirkko. Yksi- ja kaksikerroksisten rakennusten muodostamassa kehässä sijaitsivat leipomo, ruokala, museo, kirjasto, suutarinverstaas, räätälinverstaas, munkkien ja novisiien asunnot sekä varastotilat. Luostarilla oli myös oma Karjahovin hotelli, jonka alakerä oli vuokrattu esikuntakäyttöön.

Luostarissa kaikki työt tehtiin Jumalan kunniaksi

Työnoviiseilla oli herätys puoli viideltä ja viittätoista vaille kuusi alkoi työpalvelu. Kaikki työt tehtiin rauhallisesti, ei hosuttu ja rehkitty. Hevosellakaan ei saanut ajaa niin kovaa, että se olisi hionnut. Työt lopetettiin 9.40 ja ruokailu oli 10.30. Työt aloitettiin uudelleen 12.00

ja ne jatkuivat ilta viiteen saakka. Sitten kirkkoon hetki-palvelukseen ja ruokailuun puoli kuusi.

Munkit menivät jo kello neljältä aamupalveluksiin kirkkoon. Lauantaina työt lopetettiin jo aamu kahdeksalta tai yhdeksältä ja sitten mentiin saunaan, jonka jälkeen työnoviiseilla oli vapaata aina maanantaiaamuun saakka. Vastaansanomisia ei luostarissa hyväksytty. Jos pani vastaan, niin silloin sanottiin, että menhän varusvarastolle, hae oma kapsakkisi ja moottori lähtee tunnin kuluttua.

1930-luvulla Konevitsassa oli 40 munkkia ja 60-70 noviisia, nuoria poikia, joista suuri osa oli tullut luostariin töihin pula-ajan pakottamana. Muualta ei saanut silloin nuorikaan mies töitä. Luostarissa nuoret miehet saivat hyvää työkokemusta, ammattiope- tusta, josta heille oli myö-

Saaren molemmissa päässä olivat it-patterit.

Siunaus Konevitsan Neitsyt Marian syntymälle pyhitetty luostari (sinetin teksti). Sinetissä Pyhittäjä Arseni, luostarin perustaja.

KONEVITSA
O. KOHEBELI

Nykyisin on luostari taas herännyt henkiin uuden Venäjän vallan aikana ja munkkeja sekä noviiseja on noin 10 henkeä.

Konevitsan luostarin

hemmin suurta apua. Kun pula-aika alkoi hellittää, oli noviiseja enää jäljellä noin kaksikymmentä ja talvisodan syttyessä vain kymmenen. Kesän kiireisimpinä aikoina luostari palkkasi ulkopuolisia jopa 50 henkeä heinätoihin. Palkkaa maksettiin työkyvyn mukaan 15 markasta aina 250 mk kuukaudessa ja lisäksi tuli majoitus ja ruoka. Omilla eväillään työssä olevat per-

heelliset miehet saivat 2,50 mk tunnilta ja heillä teetettiin-kin kaikkein raskaimmat työt.

Ruokapuoli

Luostarin ruuat olivat maukkaita, koska ne oli isossa uunissa hauduttamalla tehtyjä. Puuroja oli usein tarjolla, syksyllä myös herkkulista lanttupuuroa. Leipää sai syödä niin paljon kuin jaksoi ja voi sitä viedä omaan keljaansa iltapalaksi. Ruokailu oli kahdesti päivässä ja molemmilla aterioilla syötiin samaa ruokaa, jota oli tehty koko päivän tarpeisiin. Ruoka syötiin tinalautasilta lusikoilla eikä haaru-koita ja veitsiä lainkaan käytetty.

Konevitsan kirkot

Muurien keskeltä kohosi luostarin kaksikerroksinen kirkko. Yläkirkko oli korkea, holveilla tuettu valoisa kirkko. Sen seinät, pylväät ja holvit olivat saaneet koristeikseen runsaasti maalauksia. Tämä kirkko oli toiminnassa vain lämpiminä aikoina, sillä siellä ei ollut min-käänlaista lämmitystä. Alakirkkoa voitiin lämmittää uunilla ja siellä säilytettiin luostarin aarteita: Arseni Konevitsalaisen hauta-arkkia ja Konevitsalaisen ihmeitä tekevää ikonia. Pääkirkon päädyssä alttarin eteen oli haudattu arkkimandariittoja ja luostarin johtajia, viimeisenä igumeni Mauriki 1944.

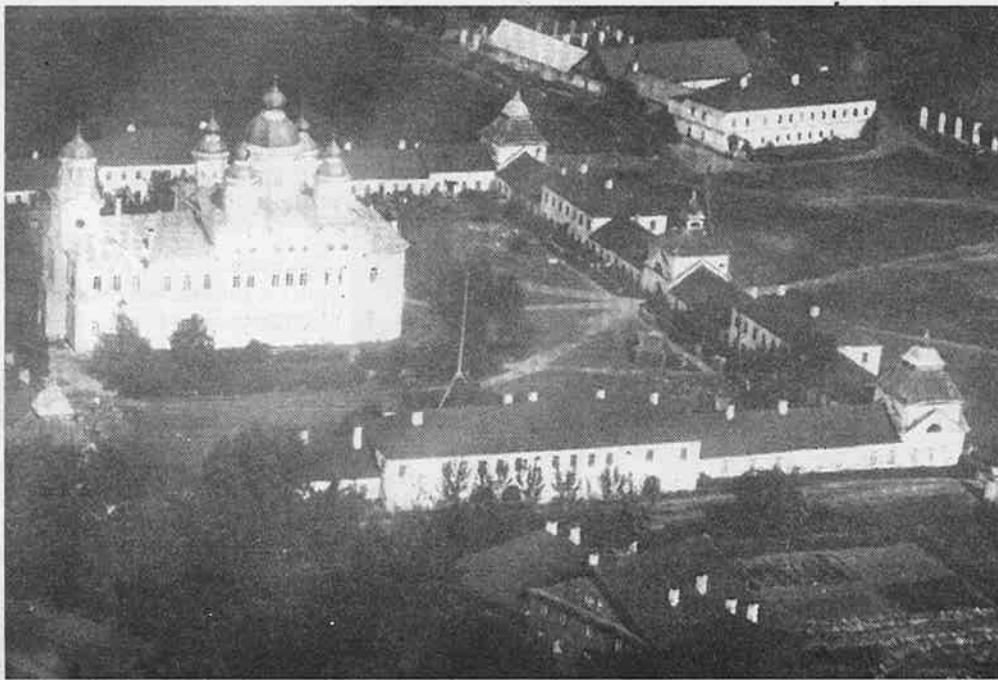
Kun pappismunkki kuoli, vainaja puettiin, laitettiin kirkkoon ja jokainen pappismunkki vuorotellen luki vainajan arkulla kaksi tuntia yöt ja päivät niin kauan, kun vainaja oli maan päällä. Samoin tapahtui muidenkin kuolleiden kohdalla, munkit lukivat munkille ja noviisit noviisille. Tehtävät oppi käytännössä.

Pappismunkkiaan ei tarvinnut käydä pappiseminaaria. Ensimmäinen aste oli, että vihittiin lukijaksi, lukija vihittiin aikanaan munkiksi, sitten diakoniksi ja viimein pappismunkiksi. Eräs venäläinen kirjailija 1800-luvulla oli vieraillut Konevitsan ja Valamon luostareita ja todennut, että Konevitsa oli porvarisluostari ja Valamo oli maalaisluostari, jonne ei huolitakaan kuin vahvoja nuoria miehiä luostarin asukkaiksi, kun Konevitsaan kelpasivat heikot ja sairaatkin.

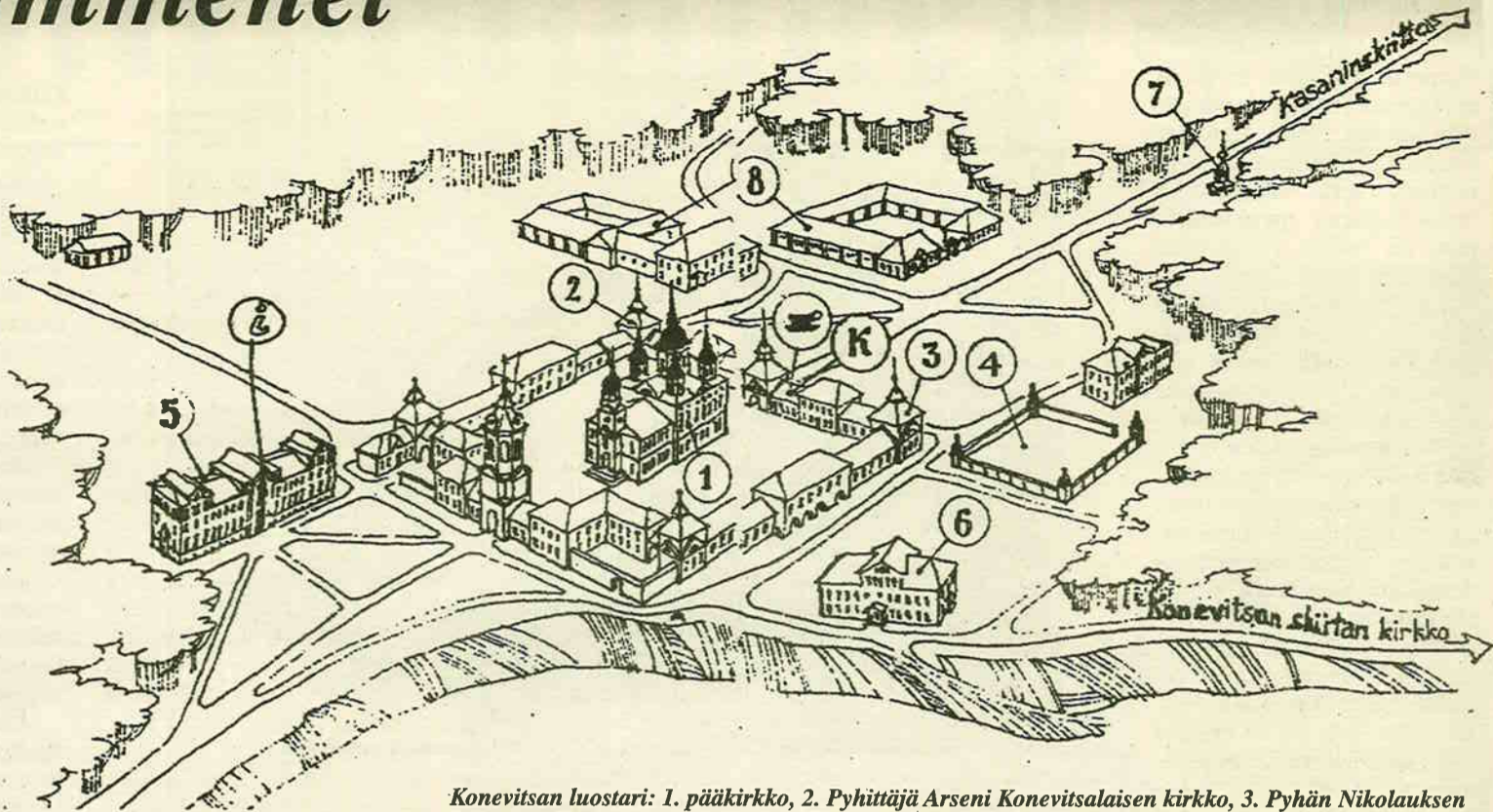
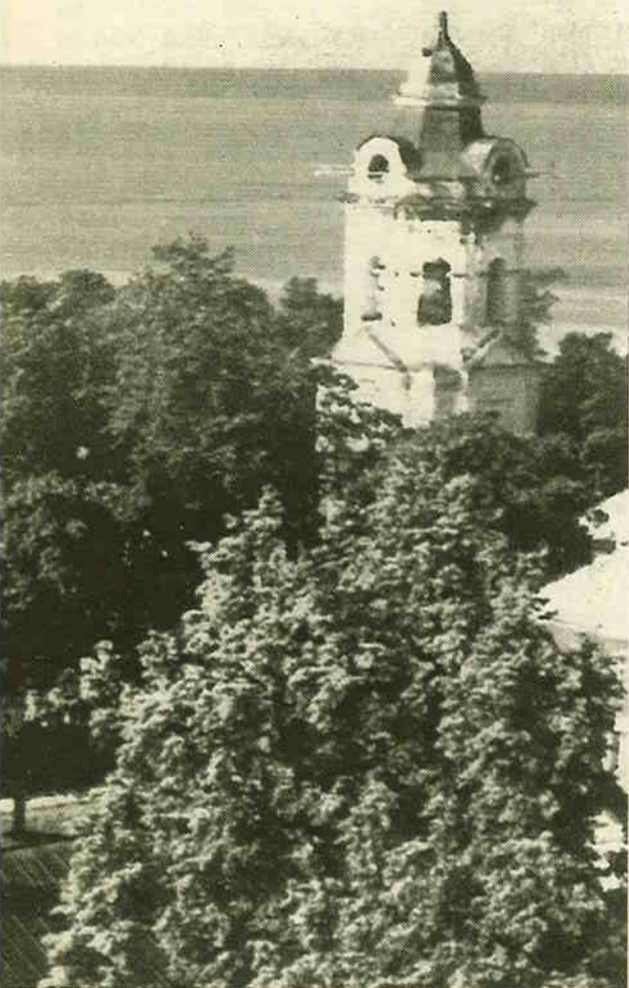
Sotilaat toivat maailman tapahtumat lähelle

Kun luostarissa ei ollut radioita, saivat luostarin asukkaat kesäaikana kuulla avonaisista ikkunoista esikuntatalosta radion uutiset, jotka veivät munkitkin maailman tapahtumiin mukaan. Armeija maksoi luostarille vuokraa esikuntatalosta ja patterien maaleista ja luostari sai lisätuloja myös myymällä polttopuita ja maitoa sotilaiden tarpeisiin. Kun sitten maailman tilanne kovasti kiristyi ja reserviläisiäkin tuli saarelle syksyllä 1939, alkoivat luostarilaiset valmistautua evakuoimaan arvokkaimmat esineensä turvallisimmille alueille.

Talvisota alkoi. Sotilaat rakensivat Karjahovin katolle konekivääri- ja ilmatorjuntapesäkkeitä. Kun sitten Neuvostoliiton koneet tulivat saaren ylle, saivat ne pesäkkeistä sellaiset tervehdykset, että ne päättivät pommittaa koko patterit hajalle, mutta huonosta osumatarkkuudesta johtuen rakennuksiin ei tullut osumia, vain ikkunat rikkoutuivat lukuisissa pommituksissa. Yksi Konevitsan pappismunkki sai myös ylleen armeijan vaatteet ja hän oli lääkintäalikersantina Järisevän patterilla.

meiset vuosikymmenet

Konevitsan luostari: 1. pääkirkko, 2. Pyhittäjä Arseni Konevitsalaisen kirkko, 3. Pyhän Nikolauksen kirkko, 4. Hautausmaa, 5. Kivihotelli, 6. Puuhotelli, 7. Jumalanäidin kuolinuneen nukkumisen tsasouna, 8. Talli ja navetta, 9. Muistoesinemyymlä ja kahvila i. informaatio

23. Konevitsan saari ilmasta. Edessä kaunis Hiekkaniemi, taaempana Konevitsan luostari rakennuksineen ja satama. (Ilmavoimat)

Konevitsan luostari on perustettu vuonna 1393.

“Pojat” tekivät kerran kiusaa venäläisille siten, että pakkasyönä veivät hevosella pölkkyjä kahteen riviin Laatokan jälle ja jäädyttivät ne sinne pystyyn. Seuraavana aamuna puu-ukot saivat niskaansa melkoisen pommituksen niin, että jäätiköt olivat seudulla aivan tohjana. Helmikuussa koneet pommittivat luostaria joka päivä jopa 40 koneen muodostelmissa, mutta rakennuksiin ei osumia tulut.

Helmikuun 12. 1940 tuli luostarinjohtajalle määräys, että kahden tunnin sisällä on kaikkien jätettävä Konevitsa. Kuuluisa Konevitsalainen ihmeitä tekevä Jumalanäiti-ikoni lähti viimeisten munkkien reessä mantereelle. Matka jatkui Savonlinnan kautta Kanonkoskelle, jossa Terälän kansakoulu tuli konevitsalaisten ensimmäiseksi sijoituspaikaksi.

Evakkoina Keiteleen hiekassa

Saastamoiselta ostettu maatala tuli luostarilaisten uudeksi

asuinpaikaksi. Keiteleläiset ottivat luostarin asukkaat ystävällisesti vastaan. “Koskaan en kuullut, että meitä olisi haukuttu ryssiksi,” toteaa kirjassaan Konevitsan Antti. Varsinkin vanhoilla munkeilla oli armoston ikävä Konevitsan luostariin, viltin alla vain makasivat ja haaveilivat entisistä ajoista.

Keiteleen alkuvuosina kuoli moni konevitsalainen mikä mihinkin, osa jopa syömättömyyteen. Luostarissa oli asukkaita enää ainostaan 20 henkeä jatkosodan alettua. Kun Karjalaan alkoi päästä muuttamaan takaisin, niin Keiteleeltäkin lähti kolme luostarin asukasta tammi-kuussa 1942 kohti Konevitsaa. Hankalien yhteyksien johdosta matkanteko oli hidasta, mutta viimein he pääsivät Hiitolan, jossa saivat yösijan Marttamajasta. Seuraavana päivänä he pääsivät sotilaiden kanssa kuorma-auton lavalla Käkisalmeen. “Eipä olisi Hiitolan ja Käkisalmen väliä tuntenut enää entiseksi! Raunioina töröttö suurin osa

rakennuksista. Uunit ja piiput olivat ainoita merkkejä vanhoista rakennuksista.” Konevitsassa olivat venäläiset lähtöhetkellään virittäneet pommien Karjaportin kellarin ja sytyslanka oli vedetty luostariin saakka, mutta vain osa langasta oli palanut. “Rakennukset ja miina jäivät ehjiksi! Siinä oli taas ihme ja Luojan suojele.”

Kaikkialla kohtasi tulijoita karmeat näkymät ja valtavat sotkut. Jopa ikoneita oli puukoilla viillellyt ja pyhiä kirjoja oli riekaleina pitkin saarta. Kunnostustöitä oli vaikkamillä mitalla.

Luostarin viimeiset ajat

Kesällä -44 tuli sitten viimeinen lähtö. Pappismunkit Adrian ja Maksim lähtivät “viimeisessä rytkäksä” luostarisaaarelta. Kaikki luostarin rakennukset olivat edelleenkin säästyneet pommien osumilta.

Munkkien matka keskeytyi Elisenvaarassa, jossa oli asemalle “kerääntynyt kymme-

niä junia”. Yllättäen venäläiset pommikoneet olivat rata-phan yllä kuolemaa kylvämässä ja saivat aikaan järkyttävät tuhot. Pappismunkki, varajohtaja Adrian sai silloin surmansa yhdessä kymmeneen siviilien ja lasten kanssa. Elisenvaarasta isä Adrianin maalliset jäännökset kuljetettiin Kurkijoelle, jonka hautausmaahan hänet siunattiin suuressa joukkohautauksessa. Keiteleellä munkit jatkoivat evakkoelämäänsä koko jatkosodan ajan ja myös sodan päätyttyä. Muutamia tulipalot polttivat maatilan rakennuk-

sia ja toimentulo alkoi tulla vaikeaksi, kun luostariin ei saatu uusia noviseja töitä tekemään. Viimein konevitsalaiset anoivat arkkipiispalta, että he saisivat muuttaa Heinävedelle Uuteen Valamoon. Pyyntöön suostuttiin ja viimeiset yhdeksän konevitsalaista matkasi kahdella autolla Heinävedelle. “Konevitsalainen Jumalanäidin ikoni oli meidän mukanamme. Ikävältä tuntui jättää Keitele, siellä kun tuli asuttua 16 vuotta ja edessä oli aivan tuntematon paikka.”

Vuonna 1956 Konevitsan

luostarin omistamat kiinteistöt Keiteleellä myytiin. Konevitsan luostari oli saapunut matkansa päähän. Konevitsan ihmeitä tekevä Jumalanäidin ikoni on nykyisin kunniapaikalla Uudessa Valamossa, kuten se oli ollut aikanaan vuosisatojen saatossa Konevitsan kauniilla luostarisaaarella.

Eino Vepsä

LÄHDE: AntreiPeschkoffin eli Konevitsan Antin kertomuksen pohjalta kirjaksi toimittanut Heidi Vaalisto 1985. Valamon luostarin julkaisuja.

Seitsemän tykkimiestä Konevitsan luostarin edessä, Arvo Ijäs oikealla, keskellä näyttää Unto Rätty Kurkijoelta I aamulla, 1937. (A. Ijäs)

24. Marsalkka Mannerheimin vierailu Konevitsan luostarissa v. 1937. Vasemmalta Merivoimien komentaja, kenraalimajuri V. Valve, RT 3:n komentaja, eversti E I Järvinen, Konevitsan luostarinjohtaja, igumeni Mavriki, marsalkka C. G. Mannerheim ja luostarin noviisi. (A. Ijäs)

